

Lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen uudessa kunnassa

Anniina Pesonen, varhaiskasvatus- ja koulutyön päällikkö
MIELI Suomen Mielenterveys ry
15.3.2022

MIELI Suomen Mielensterveys ry

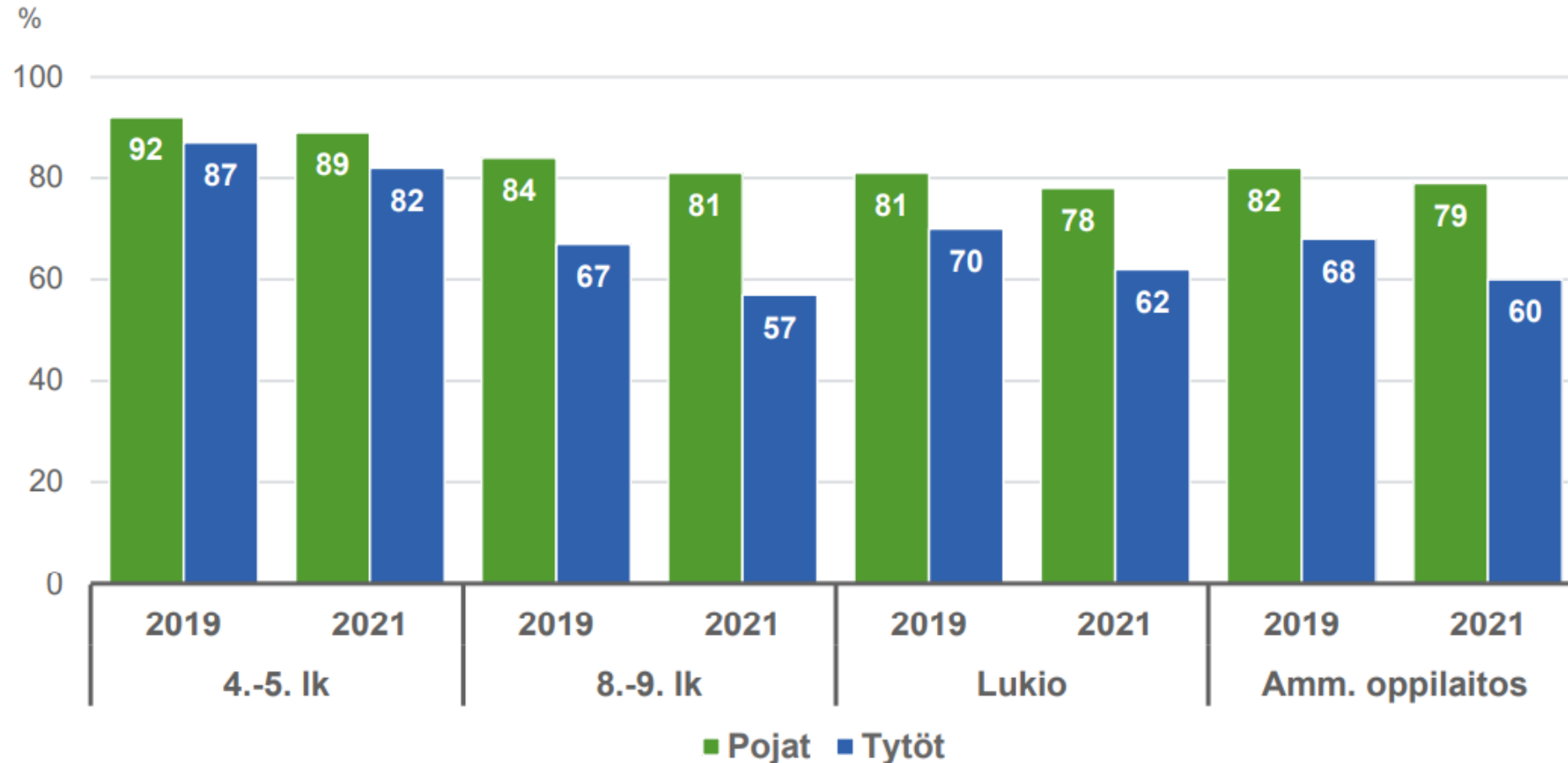
- Entinen Suomen Mielensterveysseura, nimimuutos 06/19
- Maailman vanhin mielensterveysjärjestö, perustettu v. 1897
- Sitoutumaton kansanterveys- ja kansalaisjärjestö
- Mielensterveyden edistäjä
- Mielensterveysosaamisen asiantuntija, kehittäjä ja kouluttaja
- Vaikeissa elämäntilanteissa ja kriiseissä olevien tukija: uutena tukimuotona nuorten Sekasin-chat, Sekasin Gaming
- Verkkosivuilla
  - materiaaleja, harjoituksia ja oma-apuohjelmia
  - tietoa mielensterveydestä suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, somaliksi, arabiaksi ja kurdisoraniksi

11.3.2022 Helsingin Sanomat

©Joonas Rinta-Kanto

Elämäntyytyväisyys on koronapandemian myötä laskenut alakouluissa, yläkouluissa ja toisella asteella

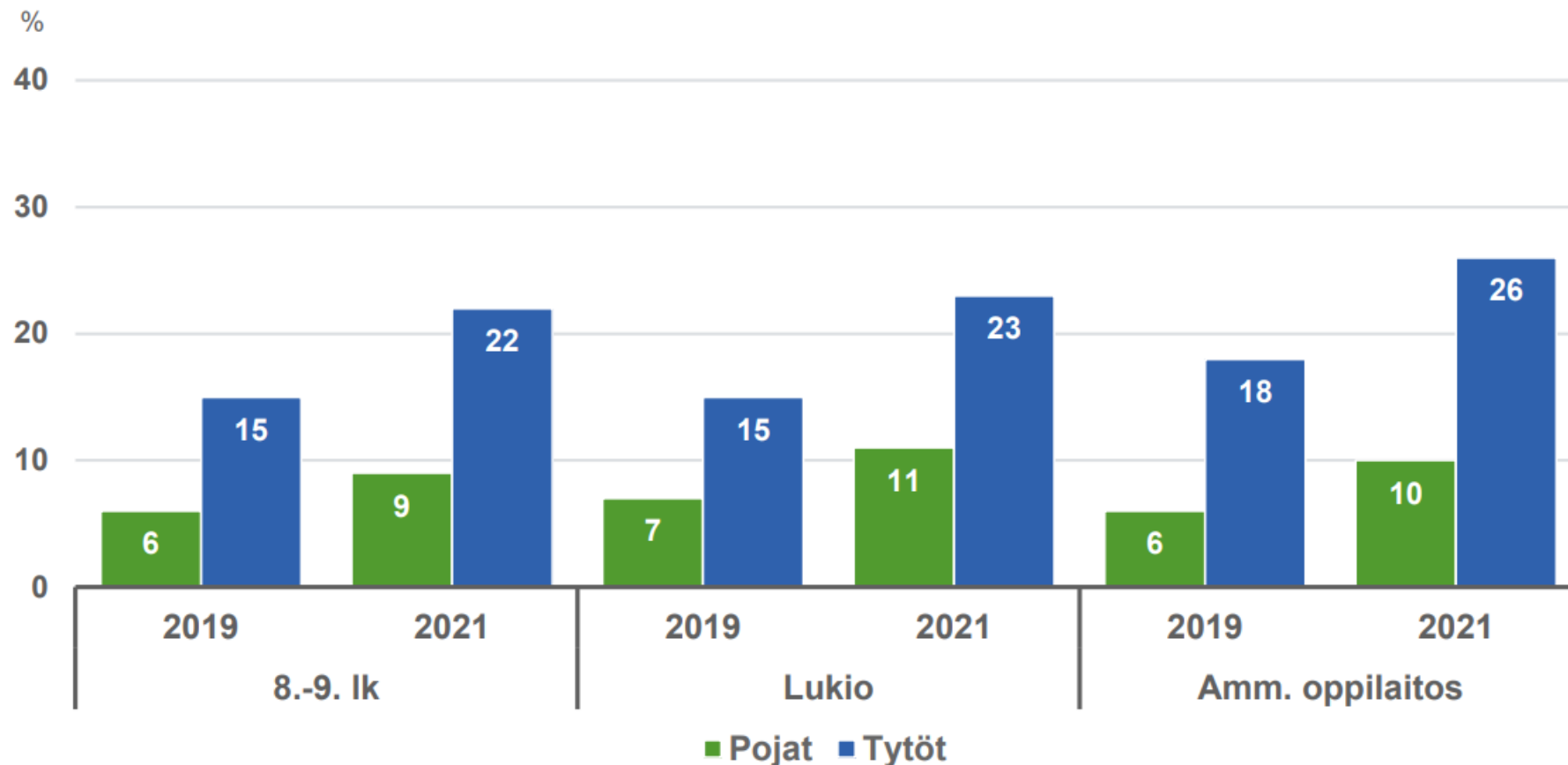
Lasku on ollut tytöillä suurempi kuin pojilla

Lähde: THL Kouluterveyskysely

Kohtalainen tai vaikea ahdistus on yleistynyt, erityisesti tytöillä

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on kasvanut voimakkaasti yläasteella ja toisella asteella

Kielteinen kehitys on voimakkaampi tyttöjen osalta

SEKASIN CHAT

*Sekasin-chat on valtakunnallinen, laajasti avoinna oleva
(ma-pe 9-24, la-su 15-24)*

*12-29-vuotiaille tarkoitettu keskustelupalvelu, joka tukee mielen hyvinvointia ja
mielenterveyden ongelmista selviämistä.*

Palvelu on ilmainen, anonyymi ja luottamuksellinen.

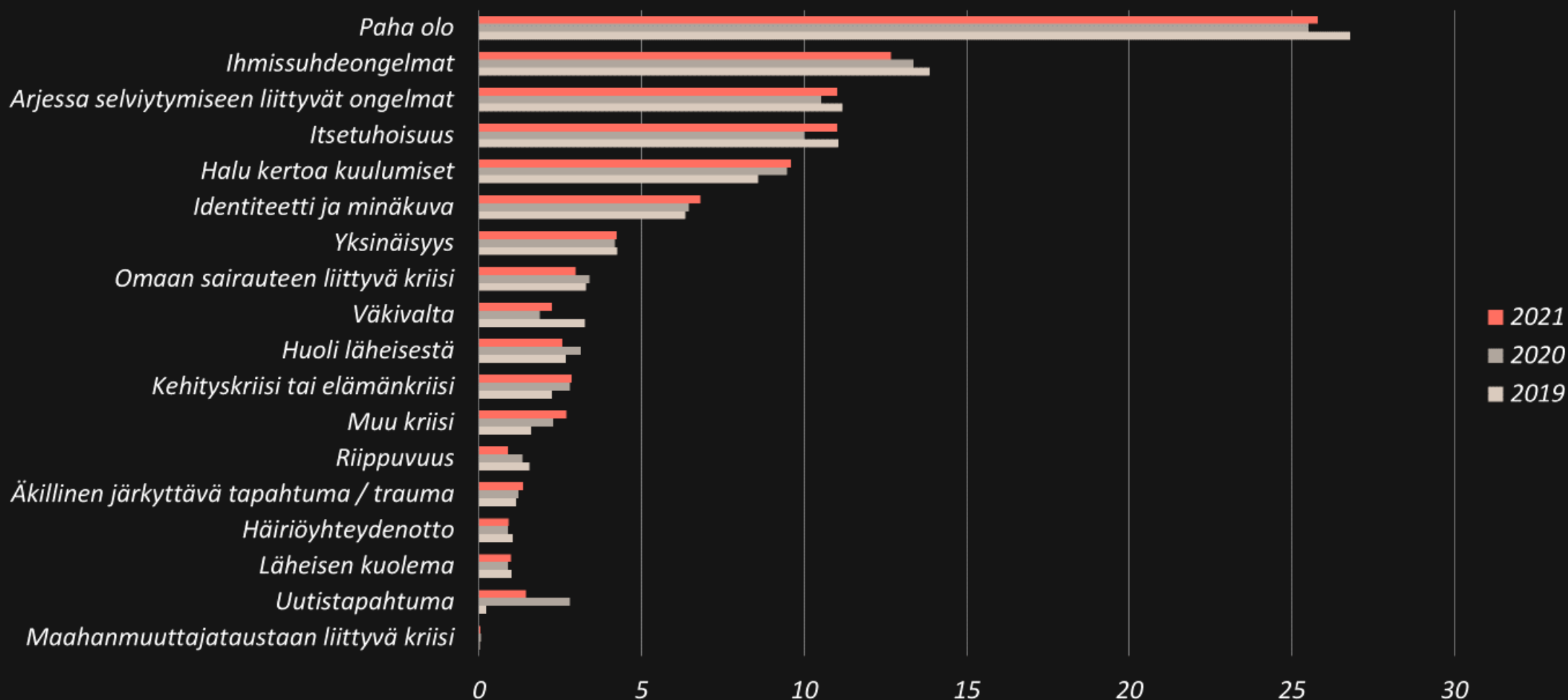
Diagnooseja tai lähetteitä ei tarvita – nuoren oma arvio avun tarpeesta riittää.

*Vastaajina toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia sekä koulutettuja
vapaaehtoisia lukuisista eri järjestöistä ja seurakunnista.*

Työotteena on ratkaisu- ja voimavarakeskeisyys.

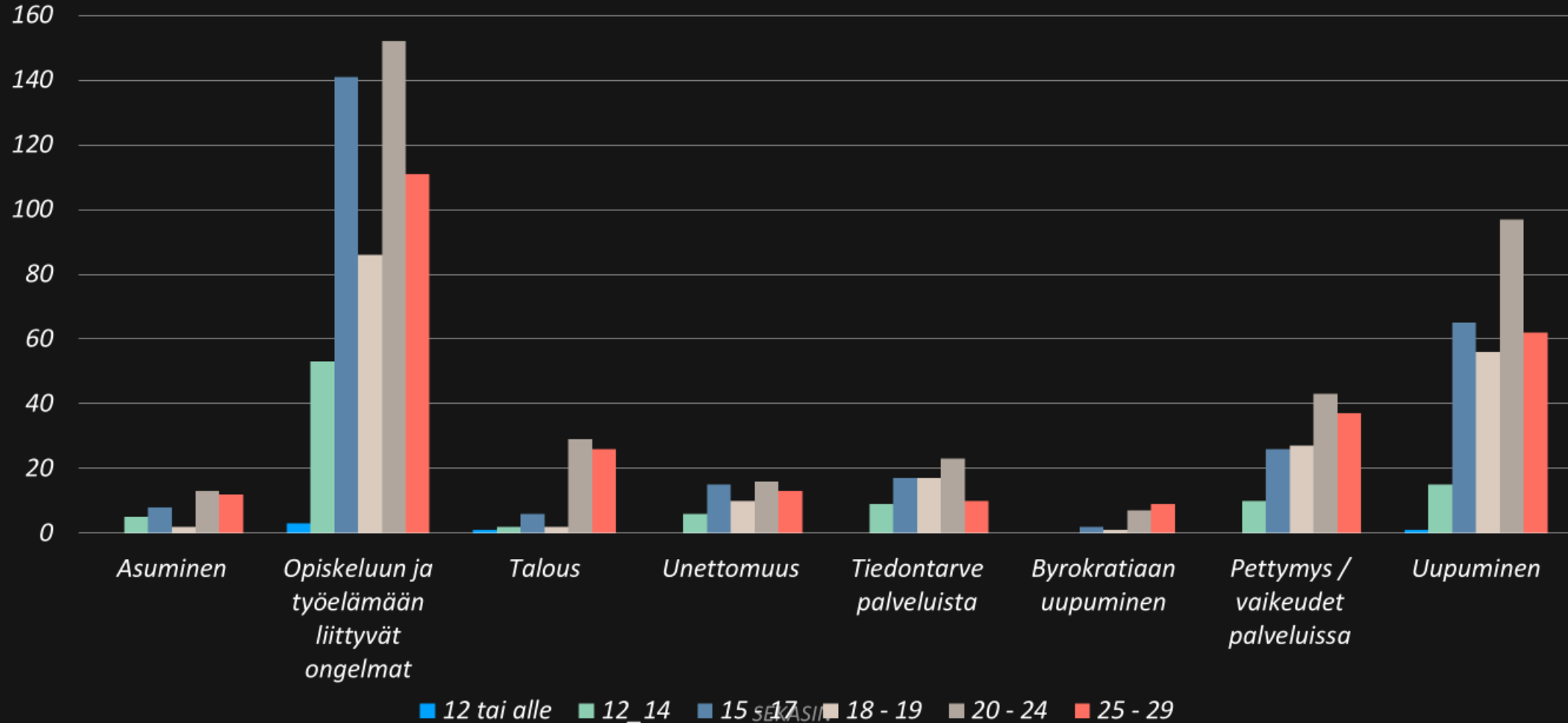
YHTEYDENOTOISSA KUULUU VAHVASTI PAHA OLO JA

ARJEN HAASTEET – SUORAAN KORONAAN LIITTYVÄT KESKUSTELUT VÄHENTYNEET 2021

OPISKELUUN JA TYÖELÄMÄÄN LIITTYVÄT HAASTEET SEKÄ UUPUMINEN NÄKYVÄT VAHVASTI KESKUSTELUISSA

**Mielenterveyssyistä sairauspäivärahaa
saaneiden 18–24-vuotiaiden
osuus ikäluokasta nousi
2004–2020 yli**

150 %

Lähde: sotkanet.fi.

16–24-vuotiaista nuorista
yhä useampi on työkyvyttömyys-
eläkkeellä mielenterveyssyistä

Vuonna 2000

3233

nuorta

Vuonna 2020

6494

nuorta

Lähde: sotkanet.fi.

mieli

Jokaisella on oikeus saada tarpeen mukaista hoitoa mielenterveyden oireiluun silloin kun sitä tarvitsee.

Tarvitaan mielenterveyspalveluiden tehostamista kaikilla tasoilla

- matalan kynnyksen psykososiaalinen tuki
- perustason terveydenhuollon mielenterveyspalvelut
- erikoissairaanhoidon palvelut
- olennaista vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa ymmärrystä ja osaamista mielenterveydestä
- järjestöt ja seurakunnat pystyvät osaltaan ehkäisemään kasvavaa painetta julkisissa palveluissa tarjoamalla matalalla kynnyksellä tukea – tämä työ tarvitsee jatkuvasti lisää vapaaehtoisia ja myös resursseja

Kynnyksetöntä tukea tulee saada nuoren omaan tarpeeseen ja arvioon perustuen.

Nuoren ei tarvitse tietää, millaista tukea hän tarvitsee.

Nuoren aikaperspektiivi on kapea, apuakin pitäisi saada nopeasti.

mieli

Ongelmien ehkäiseminen on aina halvempaa ja tehokkaampaa kuin niiden hoitaminen.

MIELENTERVEYTTÄ EDISTÄVÄÄ TYÖTÄ TUKEVAT LAIT JA SÄÄDÖKSET

- **Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki** (2013) painottaa koko yhteisön hyvinvointia edistävää yhteisöllistä oppilashuoltoa.

Mielenterveystaidot osana perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) sisältöjä

- Hyvinvointia lisäävän toimintakulttuurin ja yhteistyön kehittäminen
- Laaja-alainen osaaminen: itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Ympäristöoppi ja terveystieto

Hyvinvointi ja vuorovaikutus keskiössä lukion opetussuunnitelmassa

Ammatillisissa opinnoissa mm. Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

**Toimiva
yhteisöllinen
opiskeluhuolto
kannattelee
yhteisöä ja sen
jäseniä yhteisissä
kriiseissä.**

**MIELENTERVEYS-
TAIDOT
YKSILÖN JA
YHTEISÖN
SUOJANA**

MIELENTERVEYDEN

SUOJATEKIJÄT

Fyysisestä terveydestä huolehtiminen
Kyky sanoittaa ja ilmaista tunteita
Kyky ratkaista ongelmia ja ristiriitoja
Mieltä askarruttavista asioista puhuminen
Kyky luoda ja ylläpitää ystävä- ja kaverisuhteita
Itsensä toteuttaminen mm. harrastusten kautta
Itsensä arvostaminen ja hyväksyminen
Hyväksytyksi tulemisen tunne
Perimä
Varhaiset ihmissuhteet

RISKITEKIJÄT

Itsetunnon haavoittuvuus
Huonot suhteet kavereihin,
vanhempiin, läheisiin
Eristäytyminen ja vieraantuminen
tutuista ihmissuhteista
Avuttomuuden tunne
Huonommuuden tunne
Biologiset tekijät, kehityshäiriöt
Sairaudet

Sisäisiä tekijöitä

Ulkoisia tekijöitä

Koulussa käyminen, opiskelu ja
työnteko
Perhe, ystävät ja läheiset ihmiset
Turvaverkon jäsenten tuki ja hyvät
suhteet turvaverkon ihmisiin
Kyky uskaltaa ja osata hakea apua
ajoissa
auttamispalveluista
Turvallinen kasvuympäristö
Vanhempien työ ja toimeentulo
Kuulluksi tuleminen

Erot ja menetykset
Väkivalta, kiusaaminen
Alkoholin tai muiden päihteiden käyttö
Syrjäytyminen
Haitallinen elinympäristö
Työttömyys tai sen uhka
Psyykkiset häiriöt
Hyväksikäyttö

MIELENTERVEYDEN SUOJATEKIJÖITÄ

SISÄISET TEKIJÄT

- Fyysisestä terveydestä huolehtiminen
- Kyky sanoittaa ja ilmaista tunteita
- Kyky ratkaista ongelmia ja ristiriitoja
- Mieltä askarruttavista asioista puhuminen
- Kyky luoda ja ylläpitää ystävyyssuhteita
- Itsensä toteuttaminen mm. harrastusten kautta
- Itsensä arvostaminen ja hyväksyminen
- Hyväksytyksi tulemisen tunne
- Perimä
- Varhaiset ihmissuhteet

ULKOISET TEKIJÄT

- Opiskelu ja työnteko
- Turvaverkon jäsenten tuki ja hyvät suhteet turvaverkon ihmisiin
- Kyky uskaltaa ja osata hakea apua ajoissa auttamispalveluista
- Turvallinen kasvuympäristö
- Toimeentulo
- Kuulluksi tuleminen

Mielenterveyttä vahvistavat taidot auttavat ylläpitämään henkistä hyvinvointia myös elämään kuuluvissa vastoinkäymisissä ja kriiseissä.

MIELENTERVEYSTAITOJEN OPPIMINEN AUTTAA

- **Vähentämään aggressiivisuutta ja impulsiivisuutta.** Omien tunteiden ilmaiseminen itseä ja toisia vahingoittamatta (Tunnetaidot)
- **Purkamaan arjen kuormitusta ja pitämään huolta päivän rytmistä** ja arjen tukipilareista. (Arjen valinnat ja voimavarat)
- **Kuuntelemaan ja olemaan läsnä,** viestimään omista tarpeista sekä asettumaan toisen asemaan (Ihmissuhdetaidot)
- **Hakemaan apua** ja ottamaan apua vastaan (Turvaverkko)
- **Löytämään keinoja selviytyä** kuormittavissa tilanteissa (Selviytymiskeinot)
- **Itsensä rauhoittamiseen,** oman itsensä ja omien rajojen tuntemiseen (Tietoisuustaidot)

kun suurimmalla osalla
yhteisöstä on
mielenterveystaitoja, se
suojaa myös niitä, joilla on
mahdollisia riskitekijöitä
elämässään

= laumasuoja

AIKUISEN MIELENTERVEYSSOSAAMINEN

TIETOA JA YMMÄRRYSTÄ

- mielenterveydestä voimavarana,
- mielenterveydestä terveyden osa-alueena,
- mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä,
- keinoista vahvistaa mielenterveyttä,
- mielenterveyteen liittyvistä asenteista ja käsityksistä

TAITOA

- opettaa ja vahvistaa mielenterveystaitoja
- kohdata ja kuunnella
- tunnistaa ja ottaa huoli puheeksi
- saattaa avun piiriin

**MIELENTERVEYDEN
EDISTÄMINEN ON JOKAISEN
AIKUISEN TEHTÄVÄ.**

**KYNNYKSETÖNTÄ
TUKEA JA APUA**

**LÄSNÄOLOA
JA KOHTAAMISTA**

**TURVALLISUUTTA
JA RYHMÄHENKEÄ**

**MIELENTERVEYS-
TAITOJEN
HARJOITTELUA**

**VAHVUUKSIEN
NÄKEMISTÄ**

**OSALLISUUTTA
JA KUULEMISTA**

mieli

HYVÄN
MIELEN
KOULU

MIELENTERVEYDEN EDISTÄMINEN lasten ja nuorten ympäristöissä

- Arvot ja strateginen johtaminen
- Suunnitelmallisuus, pitkäjänteisyys, seuranta ja arviointi
- Riittävät resurssit
- Aikuisten mielenterveysosaaminen
- Monialainen yhteistyö

**MIELI RY ON TEHNYT
KEHITTÄMISTYÖTÄ
KASVATUSALAN
KENTÄN KANSSA JO
20 VUOTTA.**

**Materiaalien ja
koulutusten
kehittäminen yhdessä
opettajien, kasvattajien
ja nuorisalan,
urheiluvalmennuksen
ja terveyden alan
ammattilaisten kanssa.**

HYVÄN MIELEN TAITOMERKKI

- Ikätasoon sopiva, innostava ja vuorovaikutteinen mielenterveystaitojen oppiaineisto osaamistavoitteineen
- Sisältää keskustelutehtäviä, toiminnallisia harjoituksia, testejä ja tietoiskuja
- Tarjoaa opettajalle systemaattisesti etenevän kokonaisuuden opetussuunnitelman toteuttamiseen
- Toimii Moodle Pinja –alustalla, MIELI ry:n verkkosivuilla avoimessa käytössä ilman rekisteröitymisvelvoitetta

<https://www.youtube.com/watch?v=0or0XoFgjf0&t=5s>

Mielenterveyden edistämisen koulutukset varhaiskasvatukseen ja kouluihin

[Neuvola, varhaiskasvatus ja koulu - MIELI ry](#)

Lapsen mieli -koulutus varhaiskasvatuksen henkilöstölle

Lapsen mieli -koulutuksessa tutustutaan pienten lasten mielen hyvinvoinnin edistämiseen varhaiskasvatuksen arjessa. [Tutustu koulutukseen.](#)

Hyvää mieltä yhdessä -koulutus alakoulun henkilöstölle

Hyvää mieltä yhdessä -koulutus perehdyttää mielenterveyden edistämiseen alakoulussa: miten lasten mielenterveyttä tuetaan koulussa, mitä mielenterveystaidot ovat ja miten niitä opetetaan. [Tutustu koulutukseen.](#)

Hyvän mielen koulu -koulutus yläkoulun henkilöstölle

Hyvän mielen koulu -koulutus perehdyttää perusopetuksen opetussuunnitelman mielenterveyssisältöihin ja antaa välineitä mielenterveyden edistämiseen ja mielenterveystaitojen opettamiseen yläkoulussa. [Tutustu koulutukseen.](#)

Hyvän mielen lukio -koulutus lukion henkilöstölle

Hyvän mielen lukio -koulutus perehdyttää opiskelijoiden mielenterveyden edistämiseen lukiossa uuden opetussuunnitelman hyvinvointiosaamisen näkökulmasta (LOPS 2021). [Tutustu koulutukseen.](#)

Hyvän mielen oppilaitos –koulutus ammattioppilaitoksen henkilöstölle

Tarjonnassa 2023 alkaen

Mielenterveyden edistämisen koulutukset nuorisotyöhön

Mielenterveys voimaksi –koulutukset nuorisotyöhön

Koulutuksessa avataan niitä mahdollisuuksia ja tapoja, miten nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset voivat omassa työssään edistää nuorten mielenterveyttä.

[Mielenterveys voimaksi -koulutukset nuorisotyöhön - MIELI ry](#)

KAMU Kaveri mielessä, miten tuen kaveriani? -tunnit

yläkoulukäisille nuorille suunnattu 4*45 min tuntikokonaisuus.

- Valmiit diasetit + ohjeistukset:
<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/>

Nuori mieli urheilussa

Osaamista 10–15-vuotiaiden valmentajille: Nuorten mielen hyvinvoinnin tukeminen valmennusarjessa

Mielen hyvinvointi luo nuorelle urheilijalle vahvemmat lähtökohdat sekä elämään että urheiluun. Myöhemmin urheilu-uralla hänellä on mahdollisuus soveltaa mielen hyvinvointitaitoja mm. suorituskyvyn hiomiseen.

Konkreettisia työkaluja valmentajalle mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi valmennusarjessa:

- Keväällä 2022 julkaisemme ilmaiset verkkokurssit (30 min ja 3 h), jotka opastavat valmentajaa merkityksellisten toimintatapojen käyttöönottoon.
- Kurssit ovat avoimesti käytävissä verkkosivuilla ilman salasanaa.

www.mieli.fi/nuorimieliurheilussa

Toimiva lapsi ja perhe® –työ

Menetelmät:

Lapset puheeksi® –menetelmä

Toimiva lapsi ja perhe® –perheinterventio

Vertti -ryhmätoiminta

Konsultaatio:

eri lasten ja aikuisten psykososiaalisia palveluita tuottaville organisaatioille Tlp –työhön perustuvien lapsikeskeisten palvelurakenteiden kehittämisessä

Koulutusta:

mm. sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluihin, kasvatusta ja sivistystoimiin sekä järjestöille

Kotipesä n. 500:lle kouluttajille:

osaaja- ja kouluttajarekisteri,
Koulutusmateriaalipankki, vuosittaiset kouluttajakokoukset,
Alueellinen tuki ja verkostot

Hyvän mielen perhe – mielenterveyden edistäminen neuvolassa

HYVÄN MIELEN PERHE -koulutus vahvistaa neuvolan ammattilaisten mielenterveysosaamista sekä tarjoaa keinoja mielenterveyden edistämiseen, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn sekä riskien varhaiseen tunnistamiseen.

Koulutuksen toteutusvaihtoehdot:

- 7,5 ja 4 tuntia
- Webinaari 3 x 1,5 tunnin koulutuskokonaisuudet
- 90 minuutin luento lähiopetuksena tai webinaarina

HYVÄN MIELEN VANHEMMUUS –luento 90 min suoraan vanhemmille suunnattu kokonaisuus

Tukea Ukrainan kriisin käsittelyyn

[Tukea Ukrainan kriisin käsittelyyn - MIELI ry](#)

[Miten puhun sodasta nuoren kanssa? - MIELI ry](#)

[Miten koulumme ehkäisee vihapuhetta ja syrjintää? - MIELI ry](#)

[Tukimateriaali opettajille Ukrainan kriisin käsittelyyn nuorten kanssa - MIELI ry](#)

[Kriisipuhelin 09 2525 0111 \(mieli.fi\)](#)

[Chattoa tai kirjoita - MIELI ry](#)

[Sekasin247 | Sekasin-chat // sekasin247.fi](#)

mieli

Mielenterveyttä voi vahvistaa – mieli.fi